

REVIEW ARTICLE

An Analytical Review Of The Role Of Think Tanks In The Governance Systems

Shaghayegh Zamiri Jirsaraei^{1*}, Seyed Abed Rezai²

1. PhD Student of Public Policy, Faculty of Management and Strategic Planning, Imam Hossein University Tehran, Iran

* Corresponding Author's Email: Shz.uni1996@gmail.com

2. Associate Professor of Public Policy, Faculty of Management and Strategic Planning, Imam Hossein University, Tehran, Iran

Email: s.abedrezaee@gmail.com

 <https://doi.org/10.22059/jppolicy.2025.102514>

Received: 8 March 2025

Accepted: 22 April 2025

ABSTRACT

Think tanks are perceived as core tools within governance systems, influencing elite decision-making processes, framing public issue perceptions, and promoting specific policy solutions. This article employs a systematic review methodology to investigate the role and activities of think tanks in governance, referencing 48 articles most relevant to the research topic from 2017 to 2024. Given that the primary function of think tanks is to provide expert opinions based on detailed research and evidence, they activate the ideas and thoughts of elites through their performance in the boundary space between knowledge and power. Consequently, their involvement shapes policymakers' decisions based on a complex network of Epistemic communities, advocacy coalitions, and discourse coalitions.

Keywords: Think Tank, Governance •Elites •Epistemic Communities.

Citation: Zamiri Jirsaraei, Shaghayegh; Rezai, Seyed Abed (2025). An Analytical Review Of The Role Of Think Tanks In The Governance Systems. *Iranian Journal of Public Policy*, 11 (2), 201-216.

DOI: <https://doi.org/10.22059/jppolicy.2025.102514>

Published by University of Tehran.

This Work Is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International \(CC BY-NC 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

مقاله مروری

بررسی تحلیلی نقش‌آفرینی اندیشکده‌ها در نظام‌های حکمرانی

شقایق ضمیری جیرسرانی^{*۱}، سید عابد رضایی^۲

۱. دانشجوی دکتری خط مشی‌گذاری عمومی، دانشکده مدیریت راهبردی، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران
* رایانامه نویسنده مسئول: Shz.uni1996@gmail.com

۲. دانشیار رفتار سازمانی، دانشکده مدیریت راهبردی، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران
رایانامه: s.abedrezaee@gmail.com

doi <https://doi.org/10.22059/jppolicy.2025.102514>

تاریخ دریافت: ۱۸ اسفند ۱۴۰۳
تاریخ پذیرش: ۲ اردیبهشت ۱۴۰۴

چکیده

اندیشکده‌ها به عنوان ابزارهای محوری در نظام حکمرانی درک می‌شوند که بر فرآیندهای تصمیم‌گیری نخبگان، قاب‌بندی درک مسائل عمومی و ترویج راه‌حل‌های خاص در ختم‌شی مؤثرند. در مقاله حاضر برای بررسی اندیشکده‌ها و فعالیت آن‌ها در حوزه حکمرانی از روش مرور سیستماتیک استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که با توجه به اینکه کارویژه اصلی اندیشکده‌ها ارائه نظرات تخصصی بر مبنای تحقیقات و شواهد دقیق است، آن‌ها با عملکرد خود در فضای مرزی مابین دانش و قدرت سبب فعال شدن ایده‌ها و اندیشه نخبگان می‌شوند و تصمیم‌های ختم‌شی‌گذاران را بر مبنای تعامل شبکه پیچیده از جوامع معرفتی، ائتلاف مدافع و ائتلاف گفتمان شکل می‌دهند. با این اقدام گنجاندن نظرات علمی در ختم‌شی‌های سیاسی امکان‌پذیر می‌شود و از جنبه‌ای دیگر نظارت مردم به سیاست‌ها و نحوه اجرای آن‌ها افزایش می‌یابد.

واژگان کلیدی: اندیشکده، حکمرانی، نخبگان، سیاست خارجی.

استناد: ضمیری جیرسرانی، شقایق؛ رضایی، سید عابد (۱۴۰۴) بررسی تحلیلی نقش‌آفرینی اندیشکده‌ها در نظام‌های حکمرانی. فصلنامه سیاست‌گذاری عمومی، ۱۱ (۲)، ۲۱۶-۲۰۱.

DOI: <https://doi.org/10.22059/jppolicy.2025.102514>

ناشر: دانشگاه تهران.

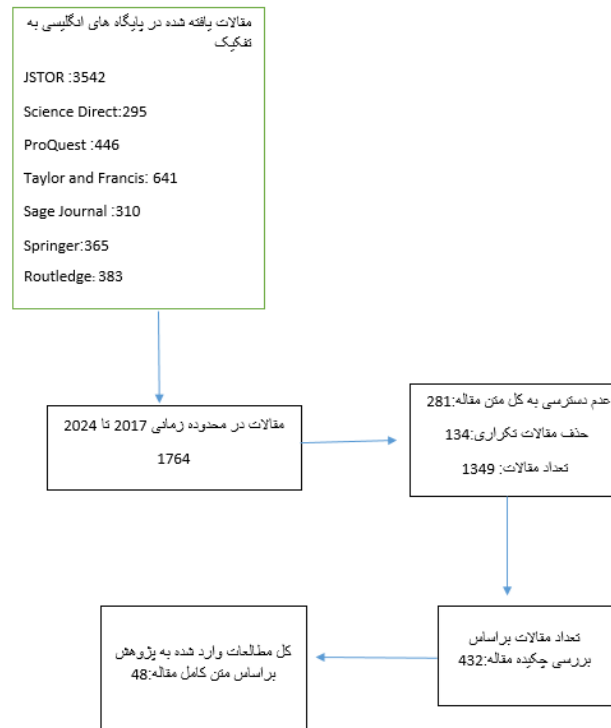
مقدمه

در دنیای معاصر، خط‌مشی‌گذاری مبتنی بر شواهد به‌عنوان یک رویکرد کلیدی در مدیریت دولتی شناخته می‌شود که هدف آن کمک به خط‌مشی‌گذاران در اتخاذ تصمیمات آگاهانه و مؤثر است. این رویکرد با قرار دادن بهترین شواهد علمی و تحقیقاتی در مرکز فرآیند تدوین و اجرای خط‌مشی‌ها، تلاش می‌کند تا راهکارهای عملی و کارآمدی برای حل مشکلات اجتماعی ارائه دهد. با این حال، در عمل، عوامل متعددی از جمله نظرات کارشناسان، ایدئولوژی‌های سیاسی و منافع خصوصی، بر طراحی خط‌مشی‌های عمومی تأثیرگذارند و ممکن است مانع از دستیابی به راه‌حل‌های مؤثر شوند. این موضوع نشان می‌دهد که یک پیشنهاد سیاستی لزوماً به‌گونه‌ای تدوین نمی‌شود که درصدد دستیابی به راه‌حل مشکل اجتماعی باشد، این نقص احتمالی در طراحی خط‌مشی عمومی است که مفهوم خط‌مشی‌گذاری مبتنی بر شواهد به دنبال رفع آن است. (Christoph Knill and Jale Tosun, 2020:160). یکی از مشکلات پیاده‌سازی خط‌مشی‌گذاری مبتنی بر شواهد، وجود خلأ بحرانی بین تحقیقات دانشگاهی در دنیای دانشگاه‌ها و اتخاذ تصمیمات اجرایی مجزا در قلمرو حکومت است که سبب می‌شود این دو بازیگر در دو دنیای متفاوت به فعالیت خود ادامه دهند. در دانشگاه‌ها و محیط‌های علمی، تحقیقات غالباً تحت رویکردهای تئوریک و روش‌شناختی انجام می‌شود که اهمیت نظری بسیاری دارد اما فقط بخشی از آن‌ها معضلات واقعی خط‌مشی‌گذاری دنیای بیرون را شامل می‌شود. در حوزه‌ی دولت و حکومت نیز مقامات دولتی و خط‌مشی‌گذاران تا حد زیادی درگیر تصمیمات روزانه هستند و اغلب آن‌قدر سرشان شلوغ است که فرصت نمی‌کنند قدمی به عقب بردارند و مسیر و صحنه گسترده‌تر سیاست دولت را در نظر بگیرند و در مواردی در روش‌های قبلی خود تجدیدنظر کنند؛ بنابراین نیاز به عملی میانجی احساس می‌شود که نزدیکی و ارتباط دائمی این دو حوزه را برقرار نماید (Ladi, 2024:2). اندیشکده‌ها به‌عنوان ابزار محوری در نظام حکمرانی، به‌ویژه در شکل‌دهی استراتژی‌های امنیتی ملی و تأثیرگذاری بر فرآیندهای تصمیم‌گیری نخبگان، وارد عمل می‌شوند و نقش آن‌ها توسط اقدامات سیستماتیک نخبگان برجسته می‌شود. علاوه بر این اندیشکده‌ها در قالب مدافع خط‌مشی، از تحقیقات، لابی‌گری و کمپین‌های عمومی برای تأثیرگذاری بر تصمیم‌های خط‌مشی عمومی بهره می‌گیرند. فعالیت آن‌ها در قالب مدافعان خط‌مشی برای درک تأثیر آن‌ها بر حکمرانی نخبگان ضروری است. با تجزیه و تحلیل این ابعاد و تعامل پیچیده بین اندیشکده‌ها و حکمرانی نخبگان، این موضوع روشن می‌شود که این سازمان‌ها نه تنها دانش و تجزیه و تحلیل‌های علمی را ارائه می‌دهند، بلکه چگونه چشم‌انداز سیاسی را به شکل فعالی از طریق اقدامات استراتژیک خود شکل می‌دهند. در جهان نیز، اندیشکده‌ها به‌عنوان یکی از تأثیرگذارترین نهادهای غیررسمی در نظام حکمرانی و فرآیند تصمیم‌گیری کشورها مورد توجه قرار گرفته‌اند و با استفاده از مزایا و مکانیسم‌های عملکرد خاص خود قادر شده‌اند به‌طور مستقیم و غیرمستقیم در چرخه خط‌مشی‌گذاری‌ها وارد شده و اطمینان حاصل کنند که پذیرفته‌شده‌ترین ایده‌ها در راستای استدلال‌های آن‌ها مطرح می‌شوند. نقش اصلی اتاق فکرها تأثیرگذاری و نفوذ با استفاده از تحقیقات علمی و شواهد دقیق است، به این صورت که آن‌ها با روش‌های گوناگونی در مرحله پیشاتصمیم‌گیری ورود پیدا می‌کنند و با تأثیرگذاری بر تعریف مسائل و تعریف دستور کار سبب تغییر خط‌مشی‌ها به مسیر موردنظر خود می‌شوند، درواقع اندیشکده‌ها در فضایی بین دانش و قدرت کار می‌کنند (Zimmerman, 2016). همچنین با اطلاع‌رسانی به عموم مردم و پیشنهاد گفتمان‌های جدید، حمایت یا عدم حمایت آن‌ها از یک خط‌مشی را سبب می‌شوند. اتاق‌های فکر ممکن است مؤسسه‌های وابسته یا مستقلی باشند که به‌عنوان ارگان‌های دائمی یا گروه‌های غیردولتی ساخته شوند. تاکنون به شکل پراکنده‌ای به اندیشکده‌ها خصوصاً در حوزه تأثیرگذاری آن‌ها به‌عنوان یکی از بازیگران حکمرانی پرداخته شده است و به‌ندرت اتفاق افتاده است که خود اندیشکده‌ها در خلق دانش، موضوع تحقیق قرار گیرند. از این‌رو پژوهش پیش‌رو با هدف بررسی نقش اندیشکده‌ها در نظام حکمرانی صورت گرفته است.

روش‌شناسی پژوهش

مرور سیستماتیک نوعی روش در استخراج ادبیات پژوهش است که از روش‌های تکرارپذیر تحلیلی برای جمع‌آوری داده‌های ثانویه و تجزیه و تحلیل آن استفاده می‌کند و داده‌هایی را که مستقیماً به سؤال تحقیق مربوط می‌شوند را شناسایی و ترکیب می‌کند. مرورهای سیستماتیک اغلب برای ارائه خلاصه‌ای جامع از شواهد فعلی مرتبط با سؤال تحقیق مورد استفاده قرار می‌گیرند و از رویکردی دقیق و شفاف برای ترکیب و ارزیابی تحقیقات موجود برای به حداقل رساندن سوگیری در یافته‌ها استفاده می‌کند (S Nunn, 2020:2). مروری ادبیات اگر بر مبنای سیستماتیک باشد باید بر اساس یک سؤال مشخص صورت گیرد، مطالعات مربوط به این سؤال را مشخص نماید و با بررسی کیفیت آن‌ها، شواهد موجود را با روش پژوهشی صریح، خلاصه‌سازی نماید (Saeed Khan & Kleijnen, 2003). مرور سیستماتیک در ۵ گام انجام می‌شود. در گام اول، سؤال مرتبط با پژوهش مطرح می‌شود به این صورت که مسئله پژوهش باید قبل از شروع به کار در قالب سؤالی واضح، بدون ابهام و ساختارمند تدوین شود. در گام دوم، کارهای پژوهشی مرتبط با موضوع مورد شناسایی قرار می‌گیرد. در این گام جستجو در زمینه ادبیات باید گسترده باشد و پایگاه‌های داده‌های علمی را در برگیرد. معیارهای انتخاب مورد مطالعه باید مستقیماً نسبت به سؤال پژوهش انتخاب شود و دلیل ثبت و یا حذف مقالات، مورد شناسایی قرار گیرد. در گام سوم، کیفیت پژوهش‌های جمع‌آوری شده مورد بررسی قرار می‌گیرد به این صورت که مطالعات انتخابی باید با استفاده از راهنمای ارزیابی و چک‌لیست‌های کیفیت در معرض ارزیابی کیفی دقیق‌تری قرار گیرند. گام چهارم شامل جمع‌بندی شواهد و ترکیب داده‌ها است بدین صورت که ترکیب داده‌ها شامل جدولی از ویژگی‌ها، کیفیت و روش تحقیق پژوهش‌های انتخاب شده است که برای بررسی تفاوت‌های بین آن‌ها و ترکیب اثرات و نتایج آن‌ها انجام می‌شود و در مرحله پنجم و آخر، تفسیر نتایج انجام می‌گیرد، در این مرحله موضوعاتی که در هر چهار گام فوق برجسته شده‌اند باید رعایت شوند و توصیه‌ها باید با توجه به نقاط قوت و ضعف شواهد درجه‌بندی شوند (Khan et al, 2003:4). پژوهش حاضر در تلاش برای پاسخ به این سؤال اصلی است که اندیشه‌ها در نظام حکمرانی چه نقشی دارند؟ این بخش گام اول مقاله را شامل می‌شود که در ادامه، مرور سیستماتیک حول پاسخ به این سؤال شکل می‌گیرد. پایگاه‌های علمی که در گام دوم مورد بررسی قرار گرفتند شامل، Sage, Taylor and Francis, ProQuest, Science Direct, Web of Science, JSTOR, Routledge, Springer Journal هستند. به دلیل محدود بودن مقالات فارسی در حوزه پژوهش، کلیه منابع از مقالات انگلیسی‌زبان و تا حد ممکن با داوری هم‌تا که در مجلات Q1 انتشار یافته‌اند، استفاده می‌شود. به دلیل میان‌رشته‌ای بودن موضوع تحقیق، جستجوی ادبیات در موضوعات مرتبط با رشته‌های تخصصی مدیریت دولتی و خط‌مشی‌گذاری عمومی و علوم سیاسی و روابط بین‌الملل انجام شد و کلیدواژه‌ها شامل "Thinktank Governance", "Thinktank and Public policy", "Policy institution and Governance", "Policy Research and Governance", "Thinktank influence", "Thinktank Measurment", "Thinktank Effectiveness and Impact", "Thinktank and Policy Hub", "the revolving door", "Public Policy Research Organizations" مورد جست‌وجو قرار گرفتند. معیارهایی که برای انتخاب مقالات در نظر گرفته شده است مبتنی بر موضوع تحقیق یعنی ارتباط و مشارکت اندیشه‌ها یا اتاق‌های فکرها با موضوع حکمرانی و خط‌مشی‌گذاری باشند و مقالات از بازه زمانی ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۴ در مجلات تا حد امکان Q1 به چاپ رسیده باشند و امکان دسترسی به متن کامل مقاله مقدور باشد. جهت تعیین تناسب مقالات با موضوع تحقیق، عنوان مقاله و چکیده آن مورد بررسی قرار گرفتند و پس از تأیید عنوان و چکیده، متن کامل مقاله مبنای انتخاب قرار گرفت. جست‌وجوی اولیه تعداد 5982 مقاله مرتبط با کلیدواژه‌های سرچ را نشان داد. پس از اعمال فیلتر زمانی تعداد مقالات به 1764 عنوان مقاله کاهش یافت. با حذف مقالات تکراری، عناوین نامرتب و فیلتر دسترسی به متن کامل مقالات، تعداد ۱۳۴۹ مقاله مستخرج شد و با مطالعه چکیده این مقالات و انتخاب مقالات مرتبط با موضوع پژوهش، تعداد ۴۳۲ عنوان مقاله، مرتبط تشخیص داده شد و در مرحله آخر با مطالعه

متن کامل مقالات، تعداد ۴۸ مقاله نزدیک‌ترین ارتباط را با محتوای پژوهش و سؤال اصلی داشتند و بینش‌های آن‌ها مورد تأکید قرار گرفت.

شکل ۱ - مرور سیستماتیک اندیشکده‌ها در حوزه خط‌مشی‌گذاری و حکمرانی.

بررسی ادبیات و پیشینه پژوهش

توسعه خط‌مشی عمومی برای چند دهه به دو دلیل اصلی دنبال شده است؛ ۱- استفاده از شواهد و دانش حاصل از تحقیقات ۲- مشارکت بازیگران خارجی خط‌مشی و بازیگران غیردولتی در فرآیند خط‌مشی‌گذاری (B. Vas, 2012) و در این دو هدف، اندیشکده‌ها می‌توانند تأثیر بسزایی داشته باشند. در طول قرن بیستم اندیشکده‌ها در خط مقدم کار آکادمیک به بررسی تحولات جهانی، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات برای ارائه بینش‌های مهمی که خط‌مشی‌گذاری و تصمیم‌گیری را شکل می‌دهند و هدایت می‌کنند، ایستادند. روندهای عمومی جهانی‌سازی، دیجیتال و مصرف اطلاعات، اندیشکده‌ها را ملزم به یافتن راه‌های جدید و نوآورانه برای ارائه اطلاعات می‌کند تا در دنیای امروز باقی بمانند. اندیشکده‌ها ابزار اختصاصی ارائه پیشنهادها و خط‌مشی هستند که دولت‌ها برای اتخاذ تصمیمات صحیح و مؤثر به آن‌ها نیازمندند (McGann, 2021: 1). در سال‌های اخیر مقالات، کتب و رسالات متعددی در موضوع اندیشکده‌ها، ماهیت کار آن‌ها و اهدافی که هر کدام دنبال می‌کنند و سؤالاتی که در جامعه برمی‌انگیزند، به نگارش درآمده است. برخی از پژوهشگران این حوزه علاقه‌مند به شناسایی منابع مالی و حمایتی اندیشکده‌ها هستند تا میزان جهت‌گیری ایده‌ها و خروجی اندیشکده‌ها را بررسی نمایند. در تجزیه و تحلیل روند پژوهش‌های این حوزه می‌توان گفت بخشی از مقالات تمرکز بر میزان تأثیرگذاری اندیشکده‌ها و نقش آن‌ها در شکل‌گیری افکار عمومی و خط‌مشی‌گذاران دارد و هدف آن‌ها این است که ابتدا ظرفیت اندیشکده‌ها در شکل‌گیری و هدایت خط‌مشی‌ها را مشخص نماید و در ادامه تداوم و تقویت این ظرفیت و ایجاد شبکه در سراسر جهان برای رسیدن به اهداف سیاست خارجی موردنظر قرار گیرد. بخشی از پژوهش‌ها به بررسی روندها

و چالش‌های پیش روی اندیشکده‌ها و خط‌مشی‌گذاران و گروه‌های جامعه مدنی که در شکل‌گیری خط‌مشی سهیم‌اند، تمرکز دارند و برخی به دنبال میزان اثرگذاری اندیشکده‌ها بر بحث‌های عمومی و خط‌مشی‌ها هستند زیرا هدف اندیشکده‌ها اطلاع‌رسانی و یا تأثیرگذاری بر خط‌مشی‌ها به روش‌های مختلف است. این موضوع شامل تلاش برای ارائه تحلیل‌های کارشناسی بر مبنای شواهد و تأثیرگذاری بر فرآیند خط‌مشی با ارائه ایده‌های جدید است. آن‌ها فعالیت‌های مختلفی انجام می‌دهند تا توجهات را به سمت خود جلب کنند و گفتمان عمومی حول یک مسئله را تغییر دهند. درحالی‌که اکثر اندیشکده‌ها تا حد زیادی در این موضوعات وارد می‌شوند اما سنجش میزان تأثیرگذاری آن‌ها دشوار است (Sarah bressan, Wade hoxtell, 2023). تعداد اندیشکده‌ها، حوزه‌هایی که در آن فعالیت می‌کنند و تعاملات جهانی آن‌ها، شاخص‌های توسعه‌یافتگی یک کشور را نشان می‌دهد (Lucie Sobotková and Onur Kulac, 2020) اندیشکده‌ها که به‌عنوان سازمان‌هایی تعریف می‌شوند که تحقیقات خط‌مشی را برای اهداف سیاسی فراهم می‌آورند. نوعی از بازیگران خط‌مشی هستند که به‌طور فزاینده‌ای در همه جای جهان حاضرند و افزایش آن‌ها نشان از رشد فرآیندهای نخبگانی و حرفه‌ای در جامعه دارد. از این رو پژوهشگران با در نظر گرفتن میزان اهمیت نقش این بازیگران غیررسمی خط‌مشی به دنبال تبدیل آن‌ها به مراکز خط‌مشی و ایجاد شبکه‌های پژوهش-خط‌مشی هستند. نتایج پژوهش‌های این حوزه نشان از این دارد که چگونه اتاق‌های فکر باید خود را به ساختارهای نهادی یکپارچه‌کننده سیستم یا «مرکز خط‌مشی» تبدیل کنند که می‌تواند مسئول تشکیل جوامع خط‌مشی‌گذار این امر باشد. این مراکز می‌توانند برای تداخل بین پژوهش و خط‌مشی و پل زدن شکاف بین دانشگاه، مؤسسات تحقیقاتی و خط‌مشی‌گذاران عمل کنند. تعدادی از مقالات پژوهشی و رسالات شاخص در این موضوع در قالب جدول ذیل ارائه شده است.

جدول ۱ - تمرکز موضوعی مقالات دارای بیشترین ارتباط با مورد بررسی

ردیف	عنوان مقاله	نویسندگان	سال انتشار	نتایج تحقیق
۱	پیگیری‌های تحصیلی و مشارکت در تصمیم‌گیری؛ مطالعه در مورد تشکیل اندیشکده‌های دانشگاهی ایالات متحده آمریکا	Lyu Qin, Arlene, Bielefield and Yan Quan Liu	2023	مقاله نشان می‌دهد که یک سازمان مشاوره پژوهشی که از سمت دانشگاه ایجاد و رشد کرده است باید ضمن حفظ ماهیت علمی و استقلال تحقیقاتی خود، خدمات و حمایت لازم را برای تصمیم‌گیرندگان خط‌مشی فراهم کند. تنها از این طریق است که می‌تواند به تصمیم‌گیری علمی و دموکراتیک خدمت نمایند و تأثیرگذاری پایدار و حقیقی داشته باشند.
۲	اندیشکده‌ها و فراملی شدن سیاست خارجی	James G. McGann	۲۰۲۴	ویژگی پیچیدگی فزاینده، وابستگی و دنیای متکی به اطلاعات، دولت‌ها و خط‌مشی‌گذاران را با این سؤال مواجه می‌سازد که چگونه از دانش تخصصی در تصمیم‌گیری‌های دولتی استفاده نمایند؟ اندیشکده‌ها نیاز خط‌مشی‌گذاران مبنی بر اطلاعات اولیه از جهان اطراف، جوامعی که مورد حکمرانی واقع می‌شوند، روند فعلی خط‌مشی‌ها و روندهای جایگزین، هزینه‌ها و پیامدهای هر خط‌مشی را فراهم می‌سازند.
۳	اندیشکده‌های اروپایی به‌عنوان کانال دیپلماسی عمومی اتحادیه اروپا به سمت فراملی شدن عمومی	Tatyana Bajenova	۲۰۲۳	مقاله استدلال می‌کند که نهادهای اتحادیه اروپا برای اندیشکده‌ها حمایت مالی فراهم می‌کنند تا اندیشکده‌ها برای آن‌ها سرمایه سیاسی در قالب مشروعیت داخلی و خارجی به دست آورند. کمیسیون اروپا اندیشکده‌ها را مجهز به کمک‌های مالی لازم می‌کند تا آن‌ها را به‌عنوان سرمایه آکادمیک بسیج کند که کسری‌های دموکراتیک را جبران نمایند و نقش قدرت نرم فکری را با آموزش خط‌مشی‌گذاران فعلی و آینده در اروپا و فراتر از آن در سایر کشورها به‌عنوان متحدان بالقوه در رقابت با سایر مناطق ایفا کنند.
۴	رساله نظری در مورد نقش اندیشکده‌های آمریکایی در روابط آمریکا با جهان اسلام: کاوشی در ساختار آرمان‌گرایی استثنای‌گرایی آمریکایی و شرق‌شناسی	Hakimeh Saghave-Biria	۲۰۲۰	مقاله حاضر کاربرد سازه‌نگاری در مطالعه اندیشکده‌ها به‌عنوان عوامل ایده‌پردازی که به‌طور فعالانه در ساخت ساختارهای عقیدتی هویت، منافع و خط‌مشی‌های آمریکا مشارکت دارند، می‌پردازد. بر اساس چارچوب سازه‌نگاری، بررسی نقش اندیشکده‌ها در سیاست خارجی ایالات متحده نباید تنها در مرحله نهایی یعنی فرموله کردن خط‌مشی مدنظر قرار گیرد بلکه باید به این موضوع توجه کرد که چگونه اندیشکده‌ها بر فرآیند خط‌مشی‌گذاری در سطح ایده‌پردازی تأثیر می‌گذارند. اندیشکده‌ها به‌عنوان نقاط کانونی در تقاطع قلمرو سیاست، دانشگاه‌ها و رسانه به‌عنوان قطب استثنای‌گرایی آمریکایی و شرق‌شناسی عمل می‌کنند. تا زمانی که این عقیده دوگانه به‌طور مداوم

			توسط اندیشکده‌ها بازتولید شود، این نتیجه منطقی است که تغییری در رابطه آمریکا با جهان اسلام شاهد نخواهیم بود.
۵	گونه شناسی اندیشکده‌ها: مطالعه تطبیقی در فنلاند و اسکانلند	Markus Mykkänen Neil Freshwater, Queen Margaret	۲۰۲۱
۶	هویت‌سازمانی اندیشکده‌ها: گروه نخبگان در حال رشد در جامعه مدنی سوئد	Pelle Åberg , Stefan Einarsson and Marta Reuter	۲۰۲۰
۷	تأثیر اندیشکده‌های اسرائیلی بر سیاست خارجی اسرائیل ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۷	Seyed Asadollah Athary Maryan I Ehsan Ejazi ,	2018
۸	موقعیت اندیشکده‌ها در ترکیه و جمهوری چک: تحلیل تطبیقی در چشم‌انداز ۱۰ ساله	Lucie Sobotková and Onur Kulac	۲۰۲۰
۹	تأثیر عمیق: تجزیه و تحلیل طولی از حضور اندیشکده‌ها در مطبوعات در طول دوران بحران و دوره پس‌از آن	Fernando Castello-Sirvent, Vanessa Roger- Monzo and Juan Manuel Garcia-Garcia	۲۰۲۰
۱۰	اندیشکده‌ها و ساخت آزمایشگاه‌های فکری	Fathi Hasan Malkawi	۲۰۲۰
11	چشم‌انداز نظری در مورد اندیشکده‌ها در حکمرانی اروپا	Rosetta Collura, Pierre Vercauteren	۲۰۱۷

حکمرانی و تحول آن

استفاده از واژه حکمرانی به دوران افلاطون و به معنای چگونگی طراحی سیستم حکومت، بازمی‌گردد. حکمرانی به‌طور سنتی با واژه حکومت در نظر گرفته می‌شد که به معنای اعمال قدرت توسط رهبران سیاسی یک کشور بود. در دوران پس از جنگ جهانی دوم، از این واژه به‌طور وسیع استفاده نمی‌شد اما در طی دهه ۱۹۸۰ این واژه با معنایی جدید به صحنه بازگشت، امروزه معنای حکمرانی چیزی فراتر و وسیع‌تر از حکومت کردن است که فرآیندها و بازیگران بیرون از قلمرو باریک حکومت را نیز در برمی‌گیرد. در کتب و مقالات علمی، نحوه برداشت از مفهوم حکمرانی متفاوت و گسترده است و یک تعریف به‌خصوص و رایج از آن وجود ندارد؛ اما به‌طور کلی می‌توان حکمرانی را عمل، نوع رفتار یا نحوه‌ی حکومت یک کشور دانست (Mette Kjaer, 2004:4). با توجه به تعاریف به نظر می‌رسد استفاده نو از مفهوم حکمرانی تنها به بازیگران دولتی و نهادهای دولتی به‌عنوان تنها بازیگران و نهادهای مربوط در روند اقتدارآزمیز تخصیص ارزش‌ها نگاه نمی‌کند (Easton, 1965). همه آن‌ها به درجات مختلفی بر نقش شبکه‌ها در دستیابی به اهداف مشترک تأکید دارند؛ این شبکه‌ها می‌توانند میان حکومتی یا میان سازمانی باشند؛ (Rhodes) می‌توانند فراملی

باشند (Rosenau) یا می‌توانند شبکه‌هایی از اعتماد متقابل بین دولت و اجتماع قلمداد شوند (Hyden). در طی دوران جدید با گسترش سریع ادبیات در این زمینه، دو تعریف عمده از حکمرانی تسری بیشتری یافتند؛ در محبوب‌ترین مورد که توسط بانک جهانی و چندین نهاد سازمان ملل استفاده می‌شود، حکمرانی به‌عنوان شیوه اعمال قدرت در مدیریت توسعه اجتماعی و اقتصادی یک کشور تعریف می‌شود (World Bank, 1994: Vii). در تعریف حکمرانی توسط این چنین نهادهای چندجانبه تأکید بر رهبری است. شیوه‌ای که رهبران سیاسی مدیریت، استفاده یا سو استفاده از قدرت می‌کنند و چه توسعه اقتصادی و اجتماعی با این روش تأمین شود یا برنامه‌هایی را دنبال کنند که سبب تضعیف اهداف توسعه‌ای می‌شود. این تعریف به‌صراحت در اولین برنامه بانک جهانی در مورد آفریقا ایجاد گردید و حکمرانی اگر نگوییم تنها دلیل، مهم‌ترین دلیل توسعه‌نیافتگی آفریقا در نظر گرفته شد (World Bank, 1989: 60). رویکرد بعدی در تعریف حکمرانی بر اشتراک اختیارات و اقتدار برای مدیریت عمومی بین سازمان‌های دولتی و غیردولتی تأکید دارد (Jan kooiman, 1993: 2). سایر محققان اروپایی اشکال اجتماعی-سیاسی حکمرانی را این‌گونه تعریف می‌کنند: «اشکالی که در آن بازیگران دولتی یا خصوصی نه به‌طور جداگانه بلکه در پیوند و ترکیب باهم و از طریق ترتیبات مشترک بر مشکلات عمومی فائق می‌آیند. بنابراین این مکتب، حکمرانی را به‌عنوان اشکالی از کنش چند سازمانی می‌بیند تا اینکه فقط نهادهای دولتی را درگیر کند (UNDP, 1997). خواه حکمرانی خوب یا بد باشد بیشتر به کیفیت مجموعه قوانین برای بسیج همکاری در میان افراد مختلف و بازیگران نهادی برای حل مشکلات اجتماعی، مربوط است. مسائل مربوط به کیفیت قوانین، ظرفیت سازمان و مهارت رهبری همگی به تشخیص خوب یا بد بودن حکمرانی کمک می‌کنند. بنابراین حکمرانی بستر نهادی سیستم اداره عمومی یک کشور است (Gasper, 2000). قوانین یک حکومت، ماهیت و کیفیت تعامل بین نهادهای مختلف در یک کشور را از طریق فرآیند خطمشی به‌عنوان واقعیت و ارزش‌هایی برای مقابله با مشکلات عمومی شناسایی می‌کند. به‌طور متعارف حکمرانی نگران اداره عمومی، ارتقای ارائه کارآمد خدمات و ارتقای منافع عمومی است. گفتن حکمرانی به‌سرعت اداره عمومی را از مشغله‌هایش در مورد عرضه به‌طرف جنبه‌های حکمرانی هم مربوط به عرضه و هم تقاضا حرکت داده است، بنابراین آن را فراتر از تعاریف معمول خود برده است.

تعریف اندیشکده‌ها، کارکرد و طبقه‌بندی آن‌ها

اندیشکده^۱، موسسه خطمشی‌گذاری^۲، پژوهشکده^۳، نهادهای غیرانتفاعی^۴، مرکز خطمشی^۵ و سازمان‌های خطمشی‌گذاری^۶ همگی عناوینی هستند که به سازمان‌هایی اطلاق می‌شوند که در زمینه‌های خطمشی اجتماعی، استراتژی سیاسی، اقتصادی، نظامی، فناوری و فرهنگ به پژوهش و تبلیغ می‌پردازند. بیشتر نهادهای خطمشی، سازمان‌های غیرانتفاعی هستند که در کشورهایی همچون آمریکا و کانادا معاف از مالیات هستند. سایر اندیشکده‌ها به‌وسیله حکومت، گروه‌های ائتلاف مدافع و گروه‌های تجاری ایجاد می‌شوند و یا درآمد خود را از بخش‌های مشاوره‌ای و تحقیقاتی که به پروژه‌هایشان مربوط است، تأمین می‌کنند. پایان اجماع پس از جنگ جهانی دوم و چالش در مورد دولت رفاهی به رشد اتاق‌های فکر در چپ و راست طیف سیاسی کمک کرد. در حال حاضر ۲۳۹۷ اندیشکده در آمریکای شمالی از جمله در کشورهای مکزیک، کانادا و ایالات متحده آمریکا وجود دارد. اتاق‌های فکر در ایالات متحده و کشورهای اروپایی، شامل بیش از ۴۷ درصد از اتاق‌های فکر جهان است. تعداد اتاق‌های فکر در ایالات متحده از سال ۱۹۸۰ بیش از دو برابر شده است و به شکل تخصصی به فعالیت خود در مورد تولید دانش ادامه می‌دهند. به‌طور کلی، رشد اتاق‌های فکر در قرن بیستم و قرن بیست و یکم را می‌توان به عواملی همچون انقلاب صنعتی و تکنولوژیکی، پایان انحصار دولت

1. Think Tank
2. Policy Institute
3. Research Institute
4. Not-For-Profit Institutions
5. Policy Center
6. Policy Making Organization

بر اطلاعات، بحران اعتماد در دولت و همچنین افزایش پیچیدگی و ماهیت فنی مشکلات سیاست‌گذاری نسبت داد (MacGann, 2021:181). در طول ۹۰ سال گذشته، چندین شکل سازمانی متمایز از اتاق‌های فکرها پدیدار شده است که بر اساس سبک‌های عملیاتی، الگوهای استخدام و دستاوردها و استانداردهای آکادمیک باهم تمایز دارند. به‌طور کلی و از مقیاس جهانی اندیشه‌ها در دسته‌های کلی زیر قرار می‌گیرند:

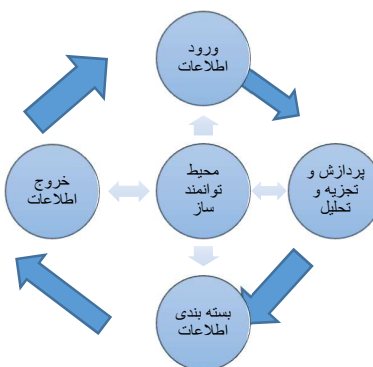
جدول ۲ - طبقه‌بندی اندیشه‌ها (MacGann, 2021:181)

اندیشه‌های مستقل و غیر وابسته که تحت نفوذ و تأثیرگذاری گروه‌های ذی‌نفع و یا تأمین‌کنندگان مالی نیستند و نیاز به تأمین مالی دولت ندارند.
شبه مستقل اما غیر وابسته به دولت که تحت کنترل گروه‌های فشار، تأمین‌کنندگان مالی یا آژانس‌ها قرار دارند و گروه‌هایی که اندیشه‌ها را تأمین مالی می‌کنند، تأثیر قابل توجهی بر عملکرد آن دارند.
اندیشه‌های وابسته به دولت یا اندیشه‌هایی که بخشی از ساختار رسمی دولت قلمداد می‌شوند.
شبه‌دولتی، به این معنی که بودجه آن منحصرأ از کمک‌های بلاعوض و قراردادهای دولتی تأمین می‌شود، اما بخشی از ساختار رسمی دولت نیست.
وابسته به دانشگاه که بیشتر مراکز تحقیقات سیاسی در دانشگاه‌ها هستند.
وابسته به احزاب سیاسی که به‌طور رسمی به یک حزب سیاسی وابسته هستند.
شرکت‌ها که سازمان‌های تحقیقاتی سیاست‌گذاری عمومی انتفاعی هستند و وابسته به یک شرکت یا صرفاً به‌صورت انتفاعی فعالیت می‌کنند.

چرخه فعالیت اندیشه‌ها

چرخه اندیشه‌ها شامل چهار مرحله متفاوت است: ۱-مرحله ورود اطلاعات؛ شامل فعالیت‌ها و روش‌هایی که اتاق‌های فکر برای انجام تحقیقات مثل جمع‌آوری داده‌ها و شواهد از طریق مصاحبه، نظرسنجی‌ها و بررسی اسناد استفاده می‌کنند. ۲-مرحله پردازش و تجزیه و تحلیل^۱؛ شامل خلق ارزش از طریق داده‌های جمع‌آوری شده است. در این مرحله از تکنیک‌های مختلف برای نمایش نتایج، خلق دانش جدید یا سنتز دانش قبلی استفاده می‌شود. ۳-مرحله بسته‌بندی^۲؛ شامل ایجاد خروجی‌های تخصصی در تطابق با هدف فعالیت، است که شامل جلسات کوتاه و کاربردی، یادداشت‌های خط‌مشی، پادکست‌ها، جلسات دوجانبه، رسانه‌ها، کارگاه‌ها و کنفرانس‌هاست. ۴-مرحله خروج اطلاعات^۳؛ مستلزم اجرای یک استراتژی ارتباطی برای رسیدن به مخاطبان هدف است. در این مرحله از جوامع خط‌مشی، جامعه عمومی و سایر محققین استفاده به عمل می‌آید. کانال‌های توزیع شامل وبسایت‌ها، مجلات دانشگاهی، رسانه‌های اجتماعی، پلتفرم‌ها و یا ایمیل‌های مستقیم است (HOXTELL & BRESSAN, 2023:18). درنهایت تنها تحلیل چرخه خط‌مشی کافی نیست، به همان اندازه محیطی که از این فعالیت‌ها پشتیبانی می‌کند نیز مهم است. این محیط شامل فرهنگ سازمانی که بحث باز را تشویق می‌کند، تنوع در جذب منابع مالی و پیشنهادات تحقیقاتی، ارتباطات خوب و نام تجاری معروف برای دسترسی به مخاطبان هدف و روابط قوی با دیگر سازمان‌ها را نیز شامل می‌شود.

1. Information In
2. Processing And Analysis
3. Packaging
4. Information Out

شکل ۲ - چرخه فعالیت اندیشکده‌ها (HOXTELL&BRESSAN, 2023).

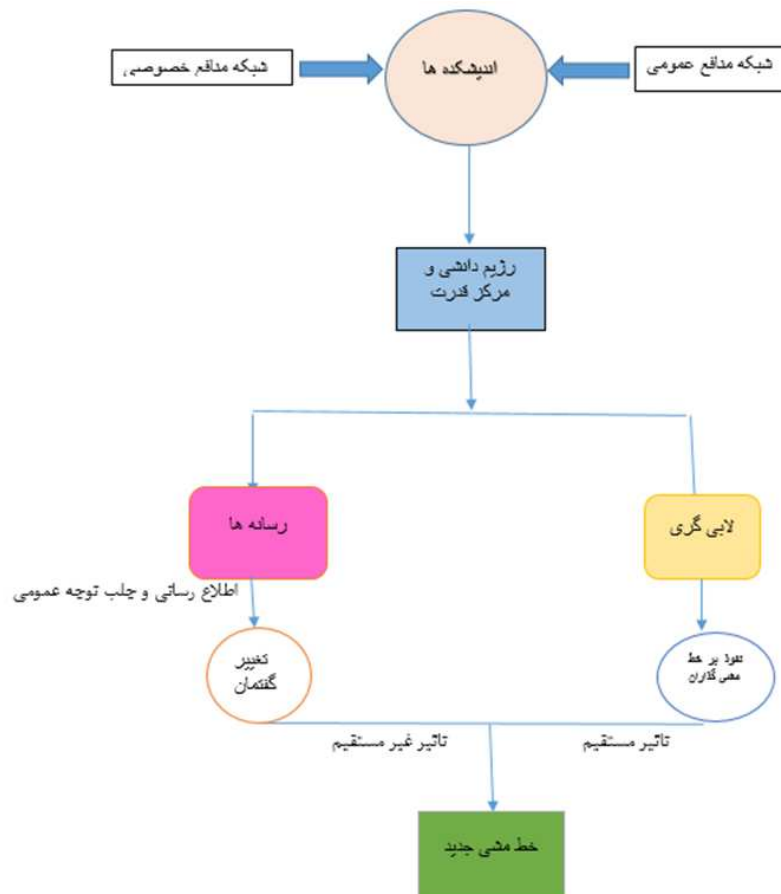
تئوری تغییر در اندیشکده‌ها

تئوری تغییر، ابزاری بسیار مفید و مورد استفاده برای چارچوب‌بندی اهداف کلیدی یک اندیشکده و بررسی چگونگی دستیابی به آن‌ها است. تئوری تغییر تعریف دقیقی از بازیگران و سیستمی که یک اتاق فکر مایل به تأثیرگذاری است و فعالیت‌هایی که برای دستیابی به اهداف خاص یا تغییر انجام می‌دهد را نشان می‌دهد. تئوری‌های تغییر تلاش می‌کنند تا پیوندهای علی را بیان کنند و مکانیسم‌های تأثیرگذاری بین بازیگران، فعالیت‌ها و سایر عناصر یک برنامه یا فعالیت را مورد شناسایی قرار دهند. امروز تئوری‌های اندیشکده‌ها درباره اینکه چگونه تغییر ایجاد می‌کنند و بر خطمشی تأثیر بگذارند می‌تواند صریح یا ضمنی باشد و در سطوح مختلف وجود دارد که شامل سطح سازمانی، برنامه، پروژه و سطوح فردی می‌شود. تئوری اصلی تغییر که توسط نمایندگان اندیشکده‌ها معرفی شد شامل: ۱- دستیابی به تأثیرگذاری و نفوذ از طریق تحقیقات و شواهد دقیق؛ بیشترین نظریه تغییر که معمولاً مورد استناد قرار می‌گیرد این است که تحقیقات مستقل و باکیفیت بالا و شواهد می‌توانند فرآیندها و خطمشی‌ها را ارتقا دهند و بهبود بخشند. ۲- تأثیرگذاری بر گفتمان: یکی دیگر از روش‌های رایج اتاق‌های فکر، تأثیرگذاری از طریق تنظیم دستور کار و تأثیرگذاری بر گفتمان‌هاست، گفتمان عمومی در مورد گزینه‌های خطمشی و گفتمان‌های تخصصی در این مورد، هر دو حائز اهمیت‌اند. ۳- ارتقای مشارکت و دخیل شدن در مباحث از طریق بحث و شبکه‌ها: با ترویج مشارکت از طریق بحث، یک اتاق فکر خود را به‌عنوان یک پلتفرم برای پرورش فرهنگ ایجاد می‌کند. ۴- تأثیر از طریق افراد تأثیرگذار: فراهم نمودن کارکنان با استعداد و آموزش‌دیده و ساختار پشتیبانی، ایجاد محیط توانمندسازی در کنار عوامل دیگر نقش مهمی در دستیابی به تأثیرگذاری دارد (BRESSAN & HOXTELL, 2023: 25).

اندیشکده‌ها و شکل‌گیری رژیم‌های دانش

اندیشکده‌ها به‌وسیله شبکه‌ای از منافع عمومی و خصوصی کنترل می‌شوند که در مرکز هر شبکه، گروه کوچکی از کارشناسان، سیاستمداران نکته‌سنجش، واسطه‌های خطمشی و اعضا نخبگان قابل شناسایی‌اند. اندیشکده‌ها به چند طریق بر خطمشی‌ها تأثیر می‌گذارند که شامل تمرکز بر دانش، اطلاعات و منابع پژوهشی، لابی با قوه اجراییه و قوه مقننه، حضور قوی در رسانه برای تعریف برنامه‌ها، ساختن و انتشار یک گفتمان ایدئولوژیک خطمشی و اعتباربخشی دانشی به آن است، همچنین نیاز آن‌ها به بودجه می‌تواند یک رابطه همزیستی بین منابع گروه تأمین‌کننده مالی آن‌ها و جهت تحقیقات تولیدشده ایجاد کند (Mulgan 2006). با نگاهی به سیاست جهانی از لنز اندیشکده‌ها متوجه نقش آن‌ها در ساختن، بازتولید و به چالش کشیدن روابط حاکم بر قدرت می‌شویم. با توجه به ارتباط بین اندیشکده‌ها و قدرت - خواه توافقی یا اجباری باشد - درمی‌یابیم این سازمان‌ها در زمینه تولید و انتشار ایده‌های

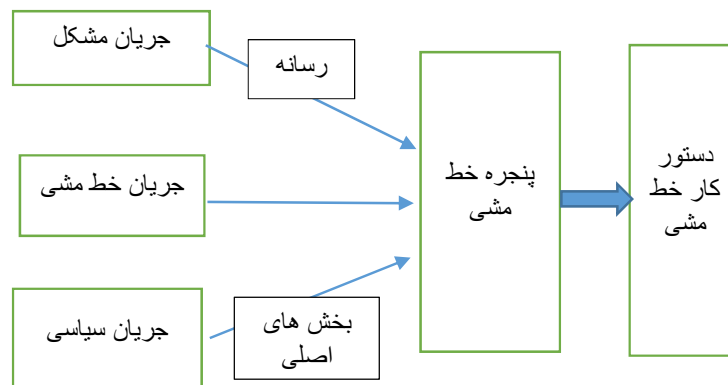
خط‌مشی‌گذاری، مکانیسم‌هایی را طراحی می‌کند که به‌وسیله آن، نخبگان قدرت را می‌سازند یا به چالش می‌کشند و این کار بیشتر از طریق تولید، تمرکز و بسیج دانش انجام می‌گیرد. با در نظر گرفتن این ارتباط بین دانش و قدرت، اندیشکده‌ها به‌خصوص در ایجاد قدرت توافقی و تبدیل‌شدن به یک متقاعدکننده دائمی، خوب هستند اما این کار را تا حد ممکن به شکل نامحسوس انجام می‌دهند (Salas-Porras, 2017: 14). اندیشکده‌ها با تلاش برای تعریف قوانینی که دانش را تأیید و مشروعیت می‌بخشند، حوزه‌ای از قدرت ایجاد می‌کنند که بسیار پویا است و بر اساس این دانش، یک گفتمان مسلط خط‌مشی ساخته می‌شود. می‌توان گفت ارتباط اساسی بین اتاق‌های فکر و قدرت وجود دارد، نقش کلیدی اندیشکده‌ها در تولید دانش، تمرکز و بسیج آن، اتاق فکرها را تبدیل به مکانیسمی ایده‌آل برای ساختاربندی روابط قدرت، اعتبار بخشیدن و یا به چالش کشیدن گفتمان‌های خط‌مشی مسلط می‌کند و یک رژیم دانشی و میدان قدرت را ایجاد می‌کند. منابع اقتدار و مشروعیت آن‌ها متکی به کیفیت پژوهش‌های آن‌ها و ظرفیت انتقال نتایج و متقاعد کردن عموم دارد. بعد از تشکیل رژیم قدرت دانشی، آن‌ها از طریق استراتژی لابی‌گری به شکل مستقیم و از طریق رسانه‌ها و مشارکت فعال در بحث‌های خط‌مشی به‌طور غیرمستقیم بر خط‌مشی‌گذاران تأثیر می‌گذارند. برای وارد نمودن ایده‌های جدید و دانش به خط‌مشی‌گذاری، اتاق‌های فکر روش‌های مختلفی مثل تجزیه و تحلیل، لابی‌گری، متقاعدسازی، کارهای مشورتی و حمایتی را در پژوهش‌های خود، ترکیب می‌کنند. اگرچه ممکن است بسته به نوع اتاق فکر، منطقه یا کشور خاص تعدادی از این کارها به شکل تخصصی‌تری انجام شود.

شکل ۳ - نقشه مفهومی رژیم‌های دانش و تأثیر اندیشکده‌ها بر خط‌مشی (Salas-Porras, 2017).

رویکرد جریان‌های چندگانه و تأثیرگذاری اندیشکده‌ها بر جریان خط‌مشی

رویکرد جریان‌های چندگانه توسط جان دبیو کینگدون^۱ پیشنهاد شده است که در آن کینگدون طی چهار سال کار میدانی، جعبه سیاه خط‌مشی‌گذاری را باز نموده است. بر اساس نظر این نویسنده، در سیستم خط‌مشی‌گذاری سه جریان متفاوت و مستقل وجود دارد که شامل جریان مشکل^۲، جریان خط‌مشی^۳ و جریان سیاسی^۴ می‌شود. در یک نقطه بحرانی، سه جریان همگرا می‌شوند تا برای باز شدن پنجره خط‌مشی فشار وارد کنند و دستور کار از آن به بعد آغاز می‌شود. این بخش مرحله کلیدی در ایجاد یک خط‌مشی است و حساس‌ترین نقطه درگیری محسوب می‌شود. علاوه بر این، عملکرد اصلی اندیشکده‌ها در گسترش ایده‌ها به خط‌مشی‌گذاران است؛ به این معنی که مهم‌ترین نقطه زمانی برای اندیشکده‌ها، اعمال نفوذ و تأثیرگذاری قبل از صدور خط‌مشی است. بنابراین نقش اندیشکده‌ها باید در مرحله مقدماتی فرآیند خط‌مشی موردنظر قرار گیرد. **تأثیر اندیشکده‌ها بر جریان مشکل:** در این بخش اندیشکده‌ها عمدتاً از تبلیغات رسانه‌ای استفاده می‌کنند و جهت‌گیری عمومی را هدایت می‌کنند تا نگرانی‌های خود را برجسته سازند و بعضی مشکلات را بیشتر از بقیه نمایان سازند. ارتباطات رسانه‌ای و افکار عمومی به‌طور متقابل بر هم تأثیر می‌گذارند. الگوی تأثیر اندیشکده‌ها بر دستور کار خط‌مشی شامل دو کانال؛ ۱- همکاری با رسانه برای جهت‌دهی و ساخت تصویر عمومی و ۲- از طریق تعامل با عموم و جلب توجه رسانه‌ها می‌شود. **تأثیر اندیشکده‌ها بر جریان خط‌مشی:** از منظر جریان خط‌مشی، نفوذ اندیشکده‌ها عمدتاً به توانایی حرفه‌ای و تخصصی آن‌ها در اثبات اثربخشی و امکان‌سنجی ایده‌ها و پیشنهادهاشان بستگی دارد. دو راه اصلی برای این کار وجود دارد؛ ۱- ایجاد یک تیم تحقیقاتی سطح بالا که محققان آن به‌طور حرفه‌ای در یک زمینه خاص تخصص داشته باشند. در این بخش صرف‌نظر از ساختار پرسنلی اندیشکده‌های مختلف، ویژگی نخبگان دانشی بودن آن‌ها و ارائه تحقیقات باکیفیت مهم است. ۲- مستقیماً با لایه اصلی همچون مقامات دولتی از طریق سخنرانی‌ها، نوشته‌ها، ارائه گزارش‌های توجیهی، تحقیقاتی و حتی به‌عنوان مشاوران دستگاه‌های اجرایی ارتباط داشته باشند. **تأثیر بر جریان سیاست:** از منظر جریان سیاست، تأثیر اندیشکده‌ها بیشتر در دوره انتقال ریاست جمهوری به‌عنوان مشاور نامزدهای انتخاباتی و از طریق مکانیسم متمایز درب گردان^۵ که دو جنبه مکمل یکدیگرند، صورت می‌گیرد (Wu, 2018:31).

شکل ۴ - تأثیر اندیشکده‌ها بر جریان‌های چندگانه خط‌مشی (Wu, 2018).

1. John W. Kingdon
2. The Problem Stream
3. The Policy Stream
4. The Political Stream
5. Revolving Door

رویکرد شبکه‌های خط‌مشی و اندیشکده‌ها

چندین مفهوم و نظریه وجود دارد که می‌توان از آن‌ها برای بیان مبانی، پیشنهادات، نقش‌ها و انگیزه‌ها در روند تأثیر اندیشکده‌ها در خط‌مشی‌گذاری استفاده کرد، این فعالیت شامل شبکه خاصی از بروکرات‌ها، متخصصان، سیاستمداران، ارتش و کارمندان اشاره می‌کند که اتاق‌های فکر را در یک محتوای رسمی یا غیررسمی برای به دست آوردن نتایج سیاسی گرد هم می‌آورند که ممکن است تحت عنوان کلی شبکه خط‌مشی نامیده شوند. جوامع معرفتی، ائتلاف مدافع و ائتلاف گفتمان از این نوع هستند و درواقع مکانیسمی تلقی می‌شوند که اندیشکده‌ها از طریق آن کنش‌های نظام‌مند نخبگانی را در نظام حکمرانی انجام می‌دهند. این مفاهیم از این نظر بسیار حیاتی هستند که به اتاق‌های فکر کمک می‌کنند تا ایده‌های خود را شناسایی کرده و معنادار به نظر برسند.

جدول ۳ - رویکرد شبکه خط‌مشی و اندیشکده‌ها (Stone, 2002)

رویکرد شبکه خط‌مشی		
جوامع معرفتی	ائتلاف مدافع	ائتلاف گفت‌وگو
- نقش ساختاری اطلاعات - نظرات جوامع معرفتی برای ترکیب سیاسی و یا تغییر رژیم‌ها	بررسی مقایسه‌ای استفاده و اجرای اطلاعات در طولانی‌مدت	پیروی گروهی از روایت‌ها و خط داستانی مختلف

جوامع معرفتی^۱

جامعه معرفتی شبکه‌ای از متخصصان با فلسفه‌ای مشترک از زندگی و اهداف است که می‌خواهند آن ایده‌ها را بر خط‌مشی‌های عمومی پیاده سازند؛ بنابراین، به محض طرح موضوع توسط یک جامعه معرفتی، آن‌ها شروع به اعمال نفوذ بر سیاست و تغییر دیدگاه عمومی می‌کنند. جوامع معرفتی با داشتن قدرت سیاسی می‌توانند از سازمان‌های تحقیقاتی استفاده کنند، به این صورت که هدف از استفاده از اتاق‌های فکر مشروعیت بخشیدن به پاسخ‌های خود در برابر دولت است و در مسیری دیگر توجه عموم مردم را به پرسش‌های جدید جلب می‌کنند (Stone and Garnett, 2017). دایان استون همچنین ادعا می‌کند که جوامع معرفتی به‌عنوان واسطه‌هایی کار می‌کنند که دستور کار سیاسی را ارزیابی می‌کنند، بحث‌ها را به مسائل اساسی محدود می‌کنند و آگاهی بازیگران قدرتمند سیاسی را ارتقا می‌دهند (Martin Gehlen, 2005: 18). جوامع معرفتی در برخورد با مشکلاتی که ماهیت فنی دارند، مفید هستند. آن‌ها معمولاً با قاب‌بندی و دستیابی به استانداردهای قابل قبول، خط‌مشی‌گذاران را هدایت می‌کنند. جوامع معرفتی سبب نوآوری در خط‌مشی می‌شوند. آن‌ها در جامعه از طریق مفهوم تمرکززدایی و تأثیرگذاری به شکل مستقیم و غیرمستقیم در هماهنگی خط‌مشی نقش دارند. تکامل خط‌مشی در چهار مرحله؛ نوآوری خط‌مشی، انتشار خط‌مشی، انتخاب و تداوم خط‌مشی روی می‌دهد. جوامع معرفتی مؤثرترین پاسخ به یک موضوع را از طریق قاب‌بندی آن موضوع انجام می‌دهند. تعریف منافع بسیار مهم است و تعاریف بسیاری از اولویت‌ها در یک دولت وجود دارد. اولویت همچنین نشانه این است که دولت باید چه مقدار منابع را برای کدام مشکل اختصاص دهد. در این زمینه، مداخله جوامع معرفتی در تعیین اولویت بسیار حائز اهمیت است. اگر تقسیم کردن کیک را به‌عنوان لحظه تصمیم‌گیری بدانیم، آنگاه این صحنه‌ای است که سازمان‌های مختلف هرکدام تکه‌ای از این کیک را می‌خواهند و در این حالت نزاع اصلی در اینجا بر سر نفوذ و تأثیرگذاری است که در این مورد جوامع معرفتی می‌توانند وارد عمل شوند، با مکانیسمی که اندیشکده‌ها از طریق نفوذ جوامع معرفتی صورت می‌دهند نقش آن‌ها به‌عنوان یکی از بازیگران کلیدی در نظام حکمرانی پررنگ می‌شود (Stone, 2002: 46).

1. Epistemic Communities
2. Framing

ائتلاف مدافع^۱

ائتلاف مدافع، در زمینه سیاستگذاری به عنوان تقابل و سازش بین سیستم‌های اعتقادی مختلف است و در واقع چارچوب ائتلاف مدافع به فرد اجازه می‌دهد تا درک کند که چگونه گروه‌های خاصی در این جوامع ظهور می‌کنند و چگونه آن‌ها ترجیح خاصی را در سیستم سیاستگذاری ترویج می‌کنند. ائتلاف مدافع که رویکرد نظری ارائه شده توسط ساباتیر و جنکینز اسمیت^۲ است، یک چشم انداز شناختی برای مطالعه استفاده طولانی مدت اطلاعات ارائه می‌دهد. در این رویکرد، اتاق‌های فکر راهی را برای ادغام همه گرایش‌های سیاسی و در نهایت قانع کردن سیاستگذاران برای شناسایی و توجه به یک مشکل سیاستی، فراهم می‌آورند تا به طور مؤثری دستور کار خط‌مشی حول آن شکل گیرد. در واقع فعالیت انجام شده توسط پژوهشگران در اندیشکده‌ها منجر به پذیرش نهایی پیشنهادات مبتنی بر منافع موردنظرشان می‌شود.

ائتلاف‌های گفتمانی^۳

ائتلاف گفتمانی کاملاً وابسته به زمینه اجتماعی است. در واقع می‌توان آن را به عنوان مجموعه خاصی از نظرات، مفاهیم و طبقه‌بندی‌ها ببینیم که همگی تولید و بازسازی شده‌اند و به یک مجموعه خاص تبدیل می‌شوند که از طریق حقایق مادی و اجتماعی معنادار می‌شوند (Maarten A. Hajer, 199:44). با تحلیل گفتمانی به این واقعیت پی می‌بریم که چگونه درک خاص از یک موضوع و یک مسئله خط‌مشی غالب و معتبر شده و توانسته جایگاه مهمی به دست آورد و برخی مسائل جایگاهی ندارند یا سرکوب شده باقی می‌مانند. وظیفه تحلیل گفتمانی این است که در مورد چیزهایی که بحث می‌شود و شرایط بحث و فراگیری آن‌ها تجزیه و تحلیل ارائه کند. اتحادیه‌های گفتمانی در این چارچوب شکل می‌گیرند و نوعی روایت را فراهم می‌آورند که به بازیگران اجازه می‌دهد تا با الگوهای مختلف گفتمانی سازگار شوند و معنای یک رویداد مادی یا اجتماعی خاص را درک کنند. اعضای اتحاد گفتمانی بر اساس درک مشترک از خطر یا وضعیت اضطراری، اتحادیه را سازمان‌دهی می‌کنند. داستان‌های قوی قادرند مسائل خط‌مشی را ساده کرده و تعداد زیادی از واقعیت‌ها را به یک روایت فشرده تبدیل کنند. این روایت‌ها توانایی تغییرات سیاسی را دارند. اندیشکده‌ها با مقالات تحلیلی، وبلاگ‌ها و اظهارنظرهای رسانه‌ای، ائتلاف گفتمانی موردنظر خود را شکل می‌دهند و با ارتباط دادن بازیگران مختلف خط‌مشی و عموم مردم روایت خاص خود را ترویج و تغییرات سیاسی را امکان‌پذیر می‌سازند (Salman, 2020:6).

نتیجه‌گیری

با بررسی ادبیات و پیشینه پژوهش، نقش گسترده اندیشکده‌ها در خط مقدم کار آکادمیک و خلق راه‌های نوآورانه برای ارائه اطلاعات و کمک به تصمیم‌گیرندگان خط‌مشی در دنیای پیچیده و وابسته به اطلاعات، مشخص گردید. می‌توان گفت اندیشکده‌ها در جهان به عنوان ابزارهای اختصاصی پیشنهادات خط‌مشی تلقی می‌شوند که دولت‌ها و سایر ذی‌نفعان آن‌ها را حمایت مالی می‌کنند تا سرمایه سیاسی در قالب مشروعیت داخلی و خارجی به دست آورند و در نهایت نقش اندیشکده‌ها در تحقق قدرت نرم دانشی ایفا شود. با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر، اندیشکده‌ها در ساخت، بازتولید و به چالش کشیدن روابط حاکم بر قدرت نقش دارند و این کار را با اتکا بر تحقیقات و شواهد دقیق انجام می‌دهند. هر اندیشکده با دنبال نمودن چرخه داخلی چهار مرحله‌ای شامل ۱- ورود اطلاعات ۲- پردازش و تحلیل اطلاعات ۳- بسته‌بندی باهدف ایجاد خروجی‌های تخصصی و ۴- خروج اطلاعات در قالب‌های مختلف علمی و رسانه‌ای برای دسترسی به مخاطبان هدف، درصدد تأثیرگذاری بر خط‌مشی‌ها و در مواردی تغییر آن‌ها

1. Advocacy Coalition
2. Sabatier and Jenkins-Smith
3. Discourse Coalitions

است. اهداف کلیدی یک اندیشکده برای رسیدن به این هدف از مسیر تئوری تغییر محقق می‌شود، بدین نحو که اندیشکده‌ها با استفاده از مکانیسمی همچون ۱- نفوذ از طریق شواهد و تحقیقات دقیق ۲- تأثیر بر گفتمان عمومی و تخصصی ۳- ایجاد پلتفرمی برای بحث ۴- نفوذ و تأثیرگذاری از طریق افراد تأثیرگذار، در فضایی مرزی بین قدرت و دانش عمل می‌کنند تا در نهایت موفق به تأثیرگذاری ایده‌های نخبگان در چرخه خط‌مشی‌گذاری شوند. همچنین اندیشکده‌ها با تلاش برای تعریف قوانینی که دانش را تأیید و مشروعیت می‌بخشند، حوزه‌ای از قدرت و رژیم دانشی ایجاد می‌کنند که بسیار پویا است و بر اساس این دانش، یک گفتمان مسلط خط‌مشی ساخته می‌شود که می‌تواند بر ساختار بندی روابط قدرت، اعتبار بخشیدن یا به چالش کشیدن گفتمان‌های سابق مؤثر باشد. بعد از تشکیل رژیم قدرت دانشی، آن‌ها از طریق استراتژی لابی‌گری به شکل مستقیم و از طریق رسانه‌ها و مشارکت فعال در بحث‌های خط‌مشی به‌طور غیرمستقیم بر خط‌مشی‌گذاران تأثیر می‌گذارند.

با توجه به این موضوع که در نظام خط‌مشی‌گذاری سه جریان متفاوت و مستقل جریان مشکل، جریان خط‌مشی و جریان سیاسی وجود دارد و همگرایی این سه جریان در یک نقطه بحرانی سبب باز شدن پنجره خط‌مشی و تعیین دستور کار می‌شود، اندیشکده‌ها بر این سه جریان تأثیر می‌گذارند تا نفوذ خود را در مرحله پیش‌تصمیم‌گیری اعمال نمایند. این کار با برجسته‌سازی مسائل عمومی در ذهن مخاطب، اثبات امکان‌سنجی ایده‌ها و پیشنهادات اندیشکده‌ها با توان تخصصی و علمی و نفوذ افراد در بدنه سیاسی محقق می‌شود. اندیشکده‌ها با برخورداری از این مکانیسم‌ها در زنجیره خط‌مشی‌ها از مفصل‌بندی و انسجام یک موضوع خاص تا تدوین و اجرای آن وارد عمل می‌شوند و با خلق گفتمان جدید و یا تغییر گفتمان قبلی با ابزار دانش به ایفای نقش می‌پردازند. در انتهای پژوهش حاضر با بررسی تحلیلی مقالات در موضوع نقش اندیشکده‌ها در نظام حکمرانی به شبکه‌ای پیچیده از تعامل جوامع معرفتی، ائتلاف مدافع و ائتلاف گفت‌وگو دست‌یافتیم که اندیشکده‌ها در جهت نفوذ خود از آن‌ها بهره می‌گیرند. اندیشکده‌ها با ایجاد جامعه معرفتی در موضوعات خاص فنی و تخصصی، قاب‌بندی موردنظر خود از آن موضوع را ایجاد می‌کنند و با تعریف منافع و اولویت‌ها نقش پررنگی در لحظه تصمیم‌گیری ایفا می‌کنند. آن‌ها با ایجاد ائتلاف مدافع راهی را برای قانع کردن سیاست‌گذاران برای شناسایی و توجه به یک مشکل سیاستی فراهم می‌آورند تا دستور کار حول آن شکل گیرد و در نهایت اندیشکده‌ها با مقالات تحلیلی، وبلاگ‌ها و اظهارنظرهای رسانه‌ای، ائتلاف گفتمانی موردنظر خود را شکل می‌دهند و با ارتباط دادن بازیگران مختلف و عموم مردم روایت خاص خود را ترویج و تغییرات سیاسی را امکان‌پذیر می‌سازند، با این کار رضایت مردم در جهت حمایت یا مخالف از یک خط‌مشی جلب می‌شود، دستور کار در حوزه عمومی ایجاد و موضوع موردبحث قرار گیرد و اطمینان حاصل شود که پذیرفته‌شده‌ترین ایده‌ها در راستای استدلال‌های اندیشکده‌ها صورت می‌گیرد.

Reference

1. Saeed Khan, Khalid, Kunz, Regina, Kleijnen, Joseph, Antes, Gerd. (2003), "Five Steps to Conducting a Systematic Review" Journal of the Royal Society of Medicine 96(3):118-21
2. S Nunn, Jack, Chang, Steven. (2020), "What are Systematic Reviews?" WikiJournal of Medicine · November 2020
3. Bajenova, Tatyana. (2023), "European Think Tanks as a Channel of EU Public Diplomacy Towards Transnational Publics" Politics and Governance (ISSN: 2183-2463) 2023, Volume 11, Issue 3, Pages 200-212
4. Lyu, Qing, Arlene Bielefield, and Yan Quan Liu. (2023). Academic Pursuits and Involvement in Decision-Making: Study on the Formation of U.S. University Think Tanks. Administrative Sciences 13: 93. <https://doi.org/10.3390/admsci13030093>
5. G, McGann, James. (2024), "Think Tanks and the Transnationalization of Foreign Policy": Partnership for Peace Consortium of Defense Academies and Security Studies Institute
6. Aberg, Pelle, Einarsson, Stefan, Reuter, Marta. (2020), "Organizational Identity of Think Tank(er)s: A Growing Elite Group in Swedish Civil Society" Politics and Governance (ISSN: 2183-2463) 2020, Volume 8, Issue 3, Pages 142-151
7. Mykkänen, Markus. Freshwater, Neil. Margaret, Queen. (2021), "Typology of think tanks: A comparative study in Finland and Scotland"
8. Saghaie-Biria, Hakimeh. (2020), "A Theoretical Treatise on the Role of American Think Tanks in US Relations with the Muslim World: An Exploration into the Ideational Structures of American Exceptionalism and Orientalism" Journal of World Sociopolitical Studies
9. Maarten A. Hajer, The Politics of Environmental Discourse: Ecological Modernization and the Policy Process (Oxford: Oxford University Press, 1995), p. 44
10. Haass, Richard. (2002), "THINK TANKS AND U.S. FOREIGN POLICY: A POLICY-MAKER'S PERSPECTIVE" U.S. FOREIGN POLICY AGENDA AN ELECTRONIC JOURNAL OF THE U.S. DEPARTMENT OF STATE VOLUME 7
11. Abelson, Donald. (2002), "Do Think Tanks Matter?: Assessing the Impact of Public Policy Institutes" McGill-Queen's University Press
12. McGann, James. (2004), "Comparative Think Tanks, Politics and Public Policy", London: Edward Elgar

13. Zimmerman, Erin, (2016), "Think Tanks and Non-Traditional Security Governance Entrepreneurs in Asia" University of Adelaide, Australia
14. McGann, James, (2021), "Global Trends and Transitions in Think Tanks, Politics, and Policy Advice in the Age of Policy Dilemmas and Disruption" Wharton School and School of Arts and Sciences, Philadelphia, PA, USA
15. Cadier, David, Sue, Monika, (2021), "Think Tank Involvement in Foreign Policymaking in the Czech Republic and Poland" The International Spectator
16. McGann, James, (2007), "THE GLOBAL "GO-TO THINK TANKS"
17. The Leading Public Policy Research Organizations in the World" Think Tanks and Civil Societies Program Foreign Policy Research Institute Philadelphia, PA USA
18. Clark, Julia. Roodman, David, (2013), "Measuring Think Tank Performance An Index of Public Profile" Center for Global Development
19. ÖZGÜR GÜNEL, (2021), "A GRAMSCIAN PERSPECTIVE ON THE ROLE OF THINK TANKS IN FOREIGN POLICY MAKING" SOCIAL SCIENCES OF MIDDLE EAST TECHNICAL UNIVERSITY
20. Wood, Geof, (2012), "Projects as communities: consultants, knowledge and power, Impact Assessment and Project Appraisal
21. McGann, James, (2019), "GLOBAL THINK TANKS" The CUNY Graduate Center, New York, USA and Rorden Wilkinson University of Sussex, Brighton, UK
22. Chance, Alek, (2016), "Think Tanks in the United States: Activities, Agendas, and Influence, Institute for china-America studies
23. Hanania, Richard, (2017), "What Do Think Tanks Think? Proximity to Power and Foreign Policy Preferences"
24. Haass, Richard N. 2002. "Think Tanks and US Foreign Policy: A Policy-Maker's Perspective." US Foreign Policy Agenda 7(3): 5-8.
25. Hanania, Richard, and Robert Trager. 2019. "The Prejudice First Model and Foreign Policy Values: Racial and Religious Bias among Conservatives and Liberals."
26. Acharya, Amitav. 2016. "Advancing Global IR: Challenges, Contentions, and Contributions." International Studies Review 18(1): 4-15.
27. Abelson, Donald E. 1996. American Think-Tanks and Their Role in US Foreign Policy. Macmillan Press.
28. James G. McGann Editor, (2019), "Think Tanks, Foreign Policy and the Emerging Powers" Editor James G. McGann University of Pennsylvania Philadelphia, 9 Neil MacFarlane, "The 'R' in BRICs: Is Russia an Emerging Power?," International Affairs 82, no. 1 (2006), 42.
29. Robert Gilpin, War and Chang in World Politics, (Cambridge: Cambridge University Press, 1981). Quoted in Randall L. Schweller, "Managing the Rise of Great Powers: History and Theory," Engaging China: The Management of an Emerging Power (London: Routledge Taylor & Francis Group, 2004), 2.
30. Mahmood Ahmad and Raees Ahmad Mughal, "The Foreign Policy Think Tanks in China: Input, Access, and Opportunity," Asian Affairs: An American Review 38, no. 3 (2011): 143-155.
31. Christopher B. Vas, (2012), "TRANSFORMING THINK TANKS INTO 'POLICY HUBS': THE CREATION OF RESEARCH-POLICY NETWORKS" School of Politics and International Relations
32. Bridgman, P and Davis, G 2004, 'What use is a policy cycle? Plenty, if the aim is clear,' Australian Journal of Public Administration, vol. 62 no. 3, pp. 98-102.
33. Butterworth, R, and Nicholas, H 2003, 'Policy advice: A practical perspective,' The International Journal of Public Sector Management, vol 16, no. 3, pp. 219-229
34. Hüseyin Özgür Res. Assist. Onur Kulaç, (2015), "AN ANALYSIS OF THE STUDIES ON THINK TANKS SUCCESS AND RANKING" European Scientific Journal December 2015 /SPECIAL/ edition Vol.2 ISSN: 1857 - 7881 (Print) e - ISSN 1857- 7431
35. Gilroy, Patrick, (2019), "EU Think Tanks: Innovation, Independence and Impact", o the Hertie School of Governance within the Berlin Graduate School for Transnational Studies
36. ÖZGÜR GÜNEL, (2021), "A GRAMSCIAN PERSPECTIVE ON THE ROLE OF THINK TANKS IN FOREIGN POLICY MAKING" THE GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES OF MIDDLE EAST TECHNICAL UNIVERSITY
37. Rosenau, A. James. (1995). Global Governance. Vol. 1, No. 1 (Winter 1995), pp. 13-43 (31 pages) Published By: Brill
38. Rhodes, R. A. W. (1997), "Understanding Governance: Policy Networks, Governance, Reflexivity and Accountability" Publisher: Open University Press
39. Mette Kjaer, Anne, (2004), "Governance" Polity Press
40. Kooiman, Jan (1993) Modern Governance: New Government-Society Relations. London: Sage
41. Gasper, D. (2000) 'Strengthening "Public and Development" in the New South Africa', in F. Theron and E. Schwella (eds) The State of Public Administration and Development Management in South Africa, pp. 165-88. Stellenbosch: University of Stellenbosch, JUPMET.
42. World Bank (1989) Sub-Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth: A Long Term Perspective Study. Washington, DC: World Bank.
43. World Bank (1994) Governance: The World Bank's Experience Washington, DC: World Bank.
44. UNDP (1997) 'Reconceptualising Governance', Discussion Paper No. 2. New York: UNDP, Management Development and Governance Division.
45. Olowu, Dele, (2002), "Introduction — governance and public administration in the 21st century: a research and training prospectus" International Review of Administrative Sciences. SAGE Publications (London, Thousand Oaks, CA and New Delhi), Vol. 68 (2002), 345-353; 027224
46. Newman, Janet, (2005), Remaking Governance: Peoples, Politics and public Sphere, Bristol: policy press
47. Aiyede, E. Remi & Muganda, Beatrice, (2022), "Public Policy and Research in Africa" Department of Political Science, University of Ibadan, Ibadan, Nigeria: Springer
48. Kingdon, J 1995, Agendas, Alternatives and Public Policies, 2nd edn., New York, Harper Collins
49. 50. Tian Wu, Think Tanks' Influence on the Front-End of the Policymaking Process: Empirical Evidence from the United States. American Journal of Management Science and Engineering. Vol. 3, No. 4, 2018, pp. 30-37. doi: 10.11648/j.ajmse.20180304.11
50. Stone, Diane, (2008) "The New Networks of Knowledge: Think Tanks and the Transnationalization of Governance" (Social Science Research Council, Sept. 2008).